

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА АНАЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»**

Дніпро – 2023

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Вікторія БОЖАНОВА, професор кафедри менеджменту, управління проектами і логістики Придніпровської державної академії будівництва та архітектури, доктор економічних наук, професор;

Андрій ЛОЩЕНКО, керівник відділу фінансово-економічної безпеки ТОВ «БРІКСТЕХ».

УКЛАДАЧІ:

Надія ФІСУНЕНКО, завідувач кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук;

Ольга КУБЕЦЬКА, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент;

Тетяна ОСТАПЕНКО, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент;

Тетяна АЛЬОШИНА, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук, доцент;

Євгенія КОВАЛЕНКО-МАРЧЕНКОВА, доцент кафедри аналітичної економіки та менеджменту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат економічних наук.

М 54 Фісуненко Н. О., Кубецька О. М., Остапенко Т. М., Альошина Т. В., Коваленко-Марченкова Є. В. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційної роботи для здобувачів вищої освіти спеціальності 073 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання. Дніпро : ДДУВС, 2023. 34 с.

Методичні вказівки розроблені для здобувачів вищої освіти та викладачів Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, які здійснюють керівництво виконанням кваліфікаційних робіт бакалаврів. Являють собою комплекс рекомендацій навчально-методичного характеру з організації і виконання кваліфікаційної роботи бакалавра спеціальності 073 Менеджмент. Містять основні вимоги до змісту, структури, оформлення кваліфікаційної роботи. Розкривають базову тематику, критерії оцінювання, організаційні аспекти захисту кваліфікаційної роботи бакалавра.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	6
2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	7
3. ВИБІР ТЕМИ ТА ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ.....	8
4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	9
5. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	10
5.1. Вимоги до титульного аркушу кваліфікаційної роботи.....	10
5.2. Оформлення завдання до кваліфікаційної роботи.....	10
5.3. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи.....	11
5.4. Вимоги до структурних елементів вступної частини кваліфікаційної роботи.....	11
5.5. Вимоги до структурних елементів основної частини кваліфікаційної роботи.....	12
5.6. Вимоги до висновків кваліфікаційної роботи.....	15
5.7. Вимоги до списку використаних джерел кваліфікаційної роботи.....	15
5.8. Вимоги до додатків кваліфікаційної роботи.....	15
6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	16
7. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	18
8. ПОРЯДОК І ПРАВИЛА ЗАХИСТУ.....	20
9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ.....	22
10. СПИСОК ВИКИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	23
ДОДАТОК А. Тематика кваліфікаційних робіт за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти на 2022-2023 н. р.....	24
ДОДАТОК Б. Приклад оформлення змісту кваліфікаційної роботи.....	27
ДОДАТОК В. Приклад вступу до кваліфікаційної роботи.....	28
ДОДАТОК Г. Приклад оформлення списку використаних джерел.....	30

ВСТУП

Мета даних методичних вказівок – надати здобувачам спеціальності 073 «Менеджмент» необхідну допомогу в організації написання і захисту дипломної роботи.

Завершальним етапом навчання здобувача у ВНЗ за першим (бакалаврським) рівнем вважається підготовка і захист випускної кваліфікаційної роботи. Виконання її є узагальнюючим процесом, який дає змогу майбутньому магістру з менеджменту поєднати набуті теоретичні знання з практичними навичками й продемонструвати власні думки та наукові переконання.

Відповідна робота є результатом вивчення ряду навчальних дисциплін та здійснення самостійних науково-дослідницьких пошуків. Якість підготовки і захисту кваліфікаційної роботи демонструє ступінь професійної підготовки та практичних навичок, здатність до самостійного мислення й прийняття фахових рішень.

Здобувач готується до написання та захисту своєї кваліфікаційної роботи протягом усього навчального циклу, поступово набуваючи навички самостійного опрацювання наукових джерел, періодичної преси, бібліографічних джерел, спеціалізованих видань тощо. У кваліфікаційній роботі бакалавра здобувач має продемонструвати вміння використовувати теоретичні положення для діагностики практичних аспектів обраної проблеми, користуватися монографічною, періодичною, нормативно-правовою літературою; аналізувати вплив макро- та мікроекономічних чинників на предмет та базу дослідження; сформулювати власне бачення напрямів розв'язання конкретних завдань, виявлених у процесі науково-прикладних досліджень.

Кваліфікаційна робота а повинна мати комплексний характер, бути спрямована на вирішення конкретних економічних, організаційних, управлінських задач, враховувати сучасні тенденції розвитку економічної науки, нові форми господарювання в умовах ринкових відносин, а також забезпечувати відповідність проєктних рішень чинному законодавству України.

Основним призначенням виконання кваліфікаційної роботи є поглиблене, творче дослідження конкретної проблематики у теоретичному та практичному аспектах.

У процесі виконання кваліфікаційної роботи здобувачі вдосконалюють і розвивають наступні навички та вміння:

- самостійно ідентифікувати та формулювати проблему дослідження;
- визначати мету, основні завдання, предмет, об'єкт дослідження;
- здійснювати пошук, добір та систематизацію необхідної наукової і прикладної аналітичної інформації відповідно до мети дослідження;
- аналізувати реальні факти і події, що пов'язані з управлінням діяльністю економічних систем;

– логічно і аргументовано висловлювати свої думки, пропозиції, формулювати висновки;

– публічно захищати підготовлену роботу (робити наукові повідомлення, відповідати на запитання, захищати свої наукові позиції тощо).

Кваліфікаційна робота є безпосереднім проявом активної та цілеспрямованої участі здобувача у науково-дослідній роботі, що має конкретне значення і вагомо впливає на формування фахівця зі спеціальності 073 «Менеджмент», який вміє творчо мислити, формулювати власні висновки.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бакалавр – це освітній ступінь, що здобувається на першому рівні вищої освіти та присуджується у результаті успішного виконання здобувачем кваліфікаційної роботи, яка свідчить про набуття спеціальних умінь та знань, достатніх для виконання професійних завдань та обов'язків відповідного рівня професійної діяльності за спеціальністю 073 «Менеджмент». Кваліфікаційна робота за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти є завершальним етапом освітнього процесу підготовки бакалаврів, і яка дає змогу виявити рівень засвоєння здобувачем теоретичних знань та практичних навиків випускників університету за спеціальністю 073 «Менеджмент». Мета кваліфікаційної роботи – розв'язання комплексу наукових і прикладних завдань відповідно до обраного напрямку спеціалізації, застосування системи теоретичних знань і практичних навичок щодо методики самостійного аналізу для вирішення конкретних завдань, розробка пропозицій для вирішення окремих питань в аспекті теми, що досліджується та обґрунтування запропонованих рекомендацій відповідними розрахунками економічної ефективності зі спеціальності 073 «Менеджмент». Кваліфікаційна робота бакалавра повинна відповідати таким вимогам та містити:

- поглиблений, системний аналіз досліджуваної проблеми відповідно до предмета наукового дослідження;
- самостійні дослідження, розрахунки;
- обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення управлінської діяльності бази дослідження, актуальні для впровадження у практику суб'єктів господарювання;
- бути належно оформленою і мати всі необхідні супровідні документи;
- бути виконаною і поданою на кафедру в термін, передбачений графіком навчального процесу.

У кваліфікаційній роботі здобувач повинен дати теоретичне обґрунтування теми із застосуванням законодавчої і нормативної бази, провести аналіз і самостійно виконати практичні розрахунки, використовуючи фактичні дані, отримані під час переддипломної практики на конкретному підприємстві. Додержання всіх необхідних умов написання кваліфікаційної роботи визначатиме високу якість підготовки бакалавра, на підставі чого Екзаменаційна комісія визнає здібність випускника до подальшої практичної роботи за спеціальністю 073 «Менеджмент» або подальшого навчання за другим (магістерським) рівнем вищої освіти.

2. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Орієнтовані етапи виконання кваліфікаційних робіт:

- Вибір теми роботи та обґрунтування її актуальності.
- Зустріч з науковим керівником для визначення напрямів дослідження.
- Постановка мети та конкретних задач дослідження, складання плану роботи (додаток Б).
- Визначення об'єкту та предмету дослідження.
- Вибір методів дослідження.
- Написання чернетки роботи по розділах та ознайомлення наукового керівника з нею.
- Обговорення результатів дослідження з науковим керівником.
- Обговорення окремих частин та роботи в цілому з науковим керівником з метою виявлення та усунення недоліків.
- Формулювання висновків та їх оцінка.
- Складання остаточного списку використаних джерел.
- Остаточне оформлення роботи та доповідь її результатів (попередній захист) на засіданні кафедри, на якій виконується робота (з наданням супроводжуючих документів: завдання на кваліфікаційну роботу; відгук наукового керівника).
- Підготовка до захисту: написання доповіді, підготовка ілюстративного (презентаційного) матеріалу (схеми, графіки, діаграми, таблиці, якщо це потрібно).
- Захист кваліфікаційної роботи.

3. ВИБІР ТЕМИ ТА ЇЇ ЗАТВЕРДЖЕННЯ

Кваліфікаційна робота бакалавра виконується на матеріалах реальних об'єктів – підприємств будь-якої форми власності та їх об'єднань, установ і організацій, які, як правило, є юридичними особами і мають самостійну звітність.

Тема кваліфікаційної роботи бакалавра має відображати проблематику функціональних напрямів управлінської діяльності і конструюватися на основі виробничих функцій та типових завдань діяльності, що формують складові професійної компетентності бакалавра.

Перелік тем кваліфікаційних робіт складається та затверджується кафедрою аналітичної економіки та менеджменту, який щорічно переглядається і доповнюється з урахуванням змін, що віддзеркалюють сучасний стан справ в економіці, зокрема на підприємствах, а також вимог законодавчої і нормативної бази.

Узагальнений перелік рекомендованих тем кваліфікаційних робіт розглядається та затверджується на засіданні вченої ради протягом другого тижня навчального року

Здобувач вищої освіти може запропонувати власну тему дослідження за умови обґрунтування доцільності її розроблення (посилання на аналітичні огляди і статті у спеціалізованих періодичних виданнях, а також на власні наукові здобутки, що підтверджено результатами наукової діяльності).

Здобувач вищої освіти обов'язково погоджує обрану тему із науковим керівником.

Не допускається одночасне виконання кваліфікаційної роботи за однаковою темою двома та більше здобувачами протягом одного періоду навчання.

Питання щодо затвердження обраних тем кваліфікаційних робіт та призначення наукових керівників розглядається і схвалюється на засіданні кафедри протягом першого місяця навчального року, в якому передбачено підготовку та захист кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти відповідно до робочих навчальних планів та графіку освітнього процесу

Перелік рекомендованих тем кваліфікаційних робіт для здобувачів спеціальності 073 «Менеджмент» наведено в додатку А.

4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота є формою атестації здобувачів, які навчаються за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Тривалість виконання кваліфікаційної роботи визначається чинними навчальними планами.

Захист кваліфікаційної роботи здійснюється перед Екзаменаційною комісією, яка створюється відповідно до встановленого порядку.

Керівник кваліфікаційної роботи:

- надає здобувачу допомогу в складанні календарного плану (графіка) роботи на весь період виконання роботи;
- рекомендує здобувачу необхідну основну літературу, довідкові матеріали та інші джерела за темою;
- проводить систематичні, передбачені регламентом консультації;
- перевіряє виконання кваліфікаційної роботи за частинами та загалом.

Перед початком виконання кваліфікаційної роботи здобувач зобов'язаний розробити календарний план (графік) на весь період з вказівкою черговості виконання окремих етапів, після схвалення керівником, подати на затвердження завідувачу випускаючої кафедри.

Завідувач випускаючої кафедри встановлює терміни періодичного звіту здобувачів з виконання кваліфікаційної роботи. В обумовлений завідувачем кафедри термін здобувач звітує перед ним та керівником, і вони визначають ступінь готовності кваліфікаційної роботи.

Порушення строків виконання роботи може бути підставою для можливого перенесення захисту роботи на наступний рік.

Під час виконання кваліфікаційної роботи здобувача консулює науковий керівник. Крім того, здобувач вищої освіти у випадку необхідності може користуватися консультаціями інших викладачів як кафедри аналітичної економіки та менеджменту, так і інших кафедр університету.

За прийняті у кваліфікаційній роботі рішення та за достовірність усіх даних відповідає здобувач – автор кваліфікаційної роботи.

На останній сторінці ставлять підпис і дату закінчення роботи.

5. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Структура кваліфікаційної роботи повинна містити наступні компоненти:

- титульний аркуш;
- завдання на кваліфікаційної роботу;
- зміст;
- перелік скорочень та умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основна частина (складається з 3-х розділів);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності; кожний додаток з нової сторінки).

Структура кваліфікаційної роботи має відповідати стандарту ДСТУ 3008:2015 «Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». Цей стандарт установлює загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення звітів про роботи у сфері науки і техніки.

Структура та нормативні вимоги до обсягів кваліфікаційної роботи

Структурна частина роботи	Значення, шт
Обсяг роботи, сторінок: загалом	60-80
– вступу	2-3
– розділу 1	20-25
– розділу 2	25-30
– розділу 3	10-18
– висновків	3-4
Кількість використаних літературних джерел	50

Вимоги до структурних елементів кваліфікаційної роботи:

5.1. Вимоги до титульного аркушу кваліфікаційної роботи

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи є її першою сторінкою. До захисту допускається робота за наявності всіх підписів, які зазначені на титульному аркуші.

5.2. Оформлення завдання до кваліфікаційної роботи

Завдання до кваліфікаційної роботи є вихідними даними до виконання дослідження. У завданні визначають основні питання змісту кваліфікаційної роботи (зміст розрахунково-пояснювальної записки, розділи, підрозділи), перелік графічного матеріалу (ілюстрації, графіки, таблиці, схеми, що виносяться як демонстраційний матеріал), встановлюється календарний план виконання кваліфікаційної роботи (диференційовані строки виконання за окремими розділами, підрозділами тощо).

5.3. Вимоги до змісту кваліфікаційної роботи

Зміст кваліфікаційної роботи є переліком розділів та розгорнутий перелік питань, які повинні бути висвітлені у кожному розділі. Зміст розташовують безпосередньо після анотації, починаючи з нової сторінки. Напроти кожного структурного елемента, включеного до змісту, проставляють номери сторінок, які містять початок відповідного матеріалу.

5.4. Вимоги до структурних елементів вступної частини кваліфікаційної роботи

Вступ має розкривати сутність кваліфікаційної роботи, описувати базу дослідження, обґрунтування необхідності проведення дослідження та вихідні дані для розробки теми, які включають актуальність, мету, завдання, об'єкт, предмет і методи проведення дослідження, основні результати роботи.

Актуальність теми визначає ступінь її важливості у даний момент та у даній ситуації для вирішення даної проблеми (задачі, питання). Обґрунтовується актуальність проблеми, що сформульована у темі роботи, її наукове і практичне значення.

При визначенні об'єкту, предмету і мети дослідження необхідно враховувати системні логічні зв'язки між останніми та обраною темою дослідження.

Об'єктом дослідження – це сукупність різних аспектів теорії і практики науки щодо обраної тематики, яка є джерелом необхідної інформації для дослідника.

Предмет дослідження – це конкретне визначення аспекту розгляду, які планує вивчати здобувач під час роботи над кваліфікаційною роботою. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта дослідження.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом і шляхом його досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення здобувачем вищої освіти проблемної ситуації, яка відображає суперечності між типовим станом об'єкту в реальній практиці і вимогами суспільства щодо його ефективнішого функціонування.

Мета дослідження визначає перелік завдань дослідження, які повинні містити наступний перелік:

- вирішення певних теоретичних питань, які входять в загальну проблему дослідження (наприклад, визначення суті понять, явищ, процесів, подальше їх вивчення, розробка ознак, рівнів функціонування, критеріїв ефективності, принципів і умов застосування тощо);

- різнобічне вивчення практики вирішення даної проблеми, визначення її типового стану, недоліків і труднощів, їх причин, типових особливостей передового досвіду. Таке вивчення дозволяє уточнити, перевірити дані, встановлені в процесі теоретичного дослідження;

- обґрунтування необхідної системи заходів для вирішення даної проблеми;

– експериментальна перевірка запропонованої системи заходів щодо відповідності її критеріям оптимальності, тобто досягнення максимально важливих результатів вирішення проблеми при певних витратах часу і засобів.

Методи і прийоми дослідження – способи застосування старого знання для отримання нового знання. Вказуються методи і способи вирішення поставлених завдань (аналіз архівних матеріалів, наукових видань, спостереження, експеримент, конкретні соціологічні дослідження тощо).

Основний результат роботи містять інформацію щодо практичної цінності отриманих результатів, використаної нормативно-правової бази, апробації результатів роботи на науково-практичних конференціях.

5.5. Вимоги до структурних елементів основної частини кваліфікаційної роботи

Основна частина складається з 3-х розділів. Кожний розділ роботи в залежності від обсягу матеріалу, що викладається, може складатися із декількох частин (як правило, 3 підрозділи).

Перший розділ, визначається як теоретичний розділ. Відповідний розділ повинен містити теоретичний огляд теоретичних джерел щодо важливих аспектів обраної проблематики, містити аналіз наукових підходів та огляд закордонної та вітчизняної практика її вирішення.

Теоретична частина повинна виконуватися на основі ретельного вивчення літературних джерел щодо певної проблеми.

Джерелами потрібної інформації можуть бути підручники, навчальні посібники, періодичні видання, монографії, статистичні довідники, нормативно-правові матеріали тощо.

Матеріали теоретичної частини повинні бути взаємопов'язані з іншими розділами кваліфікаційної роботи, а тому дослідження повинні проводитися з урахуванням сучасного стану об'єкта, процесу чи методу.

Отримані результати рекомендується оформити у вигляді моделей, математичних формул, розрахунків, висновків, шляхів розв'язання проблеми, а потім усі ці матеріали повинні бути використані при написанні наступних розділів дипломної роботи.

В тексті посилання на літературу є обов'язковим.

Другий розділ – аналітичний, який спрямований на обґрунтування фактичного стану досліджуваної проблеми на матеріалах, що характеризують базу дослідження

Виконання аналітичної частини передбачає відбір, обробку й аналіз матеріалів та інформації, на основі якої в кваліфікаційній роботі аналізується база дослідження.

Відповідний розділ має містити 3 відносно самостійні підрозділи, що містять аналіз фінансово-господарської діяльності досліджуваного підприємства, аналіз виробничо-господарської діяльності досліджуваного об'єкта дослідження за 2-3 роки останні роки, аналіз та оцінка конкретної проблеми, яка пов'язана з об'єктом дослідження.

Характеристика фінансово-господарської діяльності підприємства включає в себе (підрозділ 2.1):

- повну назву підприємства, характеристику його галузевої належності, територіально-адміністративного розміщення, форми власності та форми господарювання, основних видів діяльності (опис бізнесу);
- коротку історію створення підприємства;
- організаційну структуру (бажано через схему з її описанням);
- основні економічні показники підприємства (горизонтальний та вертикальний аналіз фінансової звітності).

У відповідному розділі необхідно проаналізувати економічний стан підприємства (суб'єкта підприємництва) необхідно з точки зору висвітлення конкретної проблеми (теми роботи), спираючись на наукові положення першого розділу. При цьому необхідно забезпечувати логічну послідовність дослідження і поєднати набуті теоретичні знання та вміння використовувати обрані методи дослідження.

Розділ завершує стислий виклад результатів аналізу та напрямків підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємства (суб'єкта підприємництва).

Цей розділ кваліфікаційної роботи виконується на основі методичних прийомів економічного аналізу (зіставлення, узагальнення, групування, елімінування, ланцюгових підстановок); статистичних методів відображення (матричного, індексного, лінійного); економіко-математичного моделювання (на підставі кореляційно-регресійних та факторних моделей). Особливу увагу слід приділити факторному аналізу, який дозволяє з'ясувати причини (фактори) та їх кількісний вплив на об'єкт дослідження.

Усі аналітичні розрахунки, таблиці, графіки, діаграми повинні супроводжуватися тлумаченням та висновками, їх особливості, тенденції розвитку, невикористані резерви.

Джерелом інформації для написання розділу є планові і фактичні показники господарської діяльності, статистична та бухгалтерська звітність, накази, розпорядження, результати спостережень, опитувань і обстежень та інших методів збирання первинної інформації.

Рекомендовано результати дослідження подавати у вигляді таблиць, графіків, діаграм, схем тощо, з аналітичним обґрунтуванням досліджуваних даних і показників. Розділ має бути достатньо насиченим фактичною інформацією, що відображує стан бази дослідження за певний період.

Третій розділ – це плановий, проєктно-рекомендаційний розділ, що повинен містити обґрунтовані пропозиції (рекомендації) здобувача вищої освіти, спрямовані на досягнення мети, поставленої в роботі.

Характер та зміст заходів, що пропонуються, мають базуватися на результатах теоретичного дослідження та аналізу, наведених у першому й другому розділах роботи відповідно.

У третьому розділі викладаються розробки, рекомендацій та пропозиції щодо вирішення проблем, які були визначені у другому розділі та спрямовані на досягнення мети, поставленої у вступі.

Це можуть бути пропозиції щодо поліпшення стану підприємства (суб'єкта підприємництва), шляхи покращання використання тих чи інших ресурсів, визначення резервів підвищення ефективності економічної діяльності підприємства (суб'єкта підприємництва) тощо.

Запропоновані заходи мають носити конкретний прикладний характер бути обумовлені результатами раніше виконаних досліджень та темою кваліфікаційної роботи. Пропозиції здобувача щодо науково-практичного вирішення досліджуваної теми мають відповідати критеріям оптимальності, цільової ефективності та практичної втіленості.

Після кожного розділу необхідно зробити висновок.

При написанні кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен посилатися на цитовану літературу, або на ту літературу, звідки взято ідеї, висновки, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Посилання в тексті на використані джерела слід позначати тим порядковим номером, яким воно записано у списку використаних джерел з виділенням двома квадратними дужками, наприклад «... у працях [1-7]...».

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, бо найменше скорочення наведеного витягу може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування такі:

– текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз «так званий»;

– цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати(на початку, всередині, наприкінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

– кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело;

– при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні посилання на джерело;

– коли автор роботи, наводячи цитату, виділяє в ній деякі слова, то робиться спеціальне застереження, тобто після тексту, який пояснює виділення, ставиться крапка, потім дефіс і вказуються ініціали автора, а весь текст застереження вміщується у круглій дужки. Варіантами таких застережень є, наприклад: (курсив наш. – М.Х.), (підкреслено мною. – М.Х.), (розбивка моя. – М.Х.).

5.6. Вимоги до висновків кваліфікаційної роботи

Висновки – це *заклучна частина роботи*. Вона містить конкретний виклад результатів аналізу, пропозицій, що були зроблені особисто в кваліфікаційній роботі для поліпшення стану бази дослідження.

У висновках необхідно наголосити на якісних і кількісних показниках здобутих результатів, обґрунтувати достовірність результатів, викласти рекомендації щодо їх впровадження і використання.

При формуванні висновків рекомендується викладати їх як звіт про виконання поставлених завдань з обов'язковим зазначенням конкретних результатів досліджень (уточнення понять, узагальнення підходів, результатів аналізу діяльності об'єкту дослідження, запропонованих проектних рішень, основних показників).

5.7. Вимоги до списку використаних джерел кваліфікаційної роботи

Список використаних джерел містить перелік книг, підручників, брошур, статей, методичних матеріалів, діючих законодавчих та нормативних документів й інших джерел, на які є посилання в тексті роботи, рік випуску яких має бути не пізніше 2010 року. Бібліографічні описи в переліку використаних джерел подають в алфавітному порядку. Порядкові номери описів у переліку є посиланнями в тексті (номерні посилання).

У кваліфікаційній роботі можуть бути використані такі джерела інформації: Конституція України, закони України, документи законодавчого та нормативного характеру (укази, постанови, рішення, інструкції), підручники, навчальні посібники, монографії, довідники, статті, виступи, що опубліковані у збірниках, журналах, депоновані рукописи, дисертації.

Бібліографічний опис джерел інформації повинен відповідати вимогам ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання».

Загальні вимоги та правила складання і забезпечувати можливість однозначної ідентифікації кожного джерела; опис джерел подається мовою оригіналу. Список повинен містити не менше 60 джерел.

5.8. Вимоги до додатків кваліфікаційної роботи

Додатки містять матеріали допоміжного характеру. У додатки виносяться: розширені таблиці, проміжні розрахунки, копії документів, фінансова звітність досліджуваного підприємства, ілюстрації допоміжного характеру, програмне забезпечення для розв'язання економічних задач тощо. За наявності, наводяться копії публікацій здобувача вищої освіти за тематикою кваліфікаційної роботи. Додатки можуть містити:

- проміжні математичні доведення, формули, розрахунки;
- таблиці допоміжних цифрових даних, статистичні матеріали;
- ілюстрації допоміжного характеру;
- іншу довідково-пояснювальну інформацію;
- документи звітності підприємства;
- рекламні матеріали, тощо.

6. ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційну роботу друкують за допомогою принтера на одному боці аркуша білого паперу формату А4 (210×297 мм) через 1,5 міжрядкових інтервали до тридцяти рядків на сторінці, 14–м кеглем, шрифт Times New Roman. Таблиці та ілюстрації можна подавати на аркушах формату А3.

Текст роботи необхідно друкувати, залишаючи поля таких розмірів: ліве – не менше 30 мм, праве – не менше 10 мм, верхнє та нижнє – не менше 20 мм. 4.3 Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» пишуть по центру симетрично тексту великими літерами.

Заголовки підрозділів – по центру симетрично тексту малими літерами (крім першої). Переноси слів у заголовках не допускаються. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з 2 – х або більше речень, їх відділяють крапкою. Відстань між заголовком та текстом – 2 інтервали. Заголовки підкреслювати не рекомендується.

Кожний розділ слід починати з нового аркуша (сторінки). Підрозділи починають з відступом від попереднього тексту на 1 інтервал на тій самій сторінці.

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи становить 60-80 сторінок друкованого тексту. До загального обсягу роботи не входять список використаних джерел, додатки. Але всі сторінки зазначених структурних одиниць підлягають суцільній нумерації.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, ілюстрацій, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять, але враховують, на наступних сторінках номер проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу повинна стояти крапка, наприклад:

«2.3.» (третій підрозділ другого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок підрозділу. Пункти нумерують у межах кожного підрозділу. Номер пункту складається з порядкових номерів розділу підрозділу, пункту, між якими ставлять крапку. В кінці номера повинна стояти крапка, наприклад: «1.3.2.» (другий пункт третього підрозділу першого розділу). Потім у тому ж рядку наводять заголовок пункту. Пункт може не мати заголовка. Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти. Ілюстрації, таблиці і матеріал роботи на ПЕОМ, що розміщені на окремих аркушах, включають в загальну нумерацію сторінок і нумерують арабськими цифрами у межах розділу.

Необхідно дотримуватись таких вимог до розташування заголовків і тексту (при 1,5 інтервалі):

- відстань між заголовками розділу та підрозділом 1 відступ;
- між заголовком підрозділу та текстом 2 відступи;
- між заголовком пункту та текстом не має відступу;
- між заголовком розділу і підрозділу – 1 відступ;
- між текстом і наступним заголовком підрозділу, пункту – 1 відступ.

7. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота готується у двох примірниках. Перший примірник переплітається твердою палітуркою. Другий примірник роботи подається відповідальному співробітникові кафедри в електронному вигляді для перевірки тексту роботи на унікальність.

На виконану роботу науковий керівник надає письмовий відгук, в якому відображає її теоретичний рівень, глибину досліджень, правильність і обґрунтованість рекомендацій, підготовленість здобувача до самостійної роботи. У відгуку керівник виставляє оцінку дипломної роботи: «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно».

Оформлена робота підлягає нормоконтролю на відповідність її оформлення стандартам. Нормоконтроль здійснюється призначеним завідувачем співробітником кафедри.

Після проходження процедур нормоконтролю, перевірки на унікальність тексту та отримання відгуку керівника, робота переплітається твердою палітуркою та передається рецензенту на рецензію. На рецензування роботи відводиться до 10 днів.

Після ознайомлення зі змістом і оформленням роботи, завідувач кафедри вирішує питання про допуск здобувача до захисту і зазначає це підписом на титульному аркуші роботи.

Кваліфікаційна робота на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти захищається перед Екзаменаційною комісією.

Екзаменаційні комісії працюють у строки, що визначаються графіком освітнього процесу на поточний навчальний рік, який розробляється щорічно, у відповідні терміни.

Здобувач готує до захисту доповідь на 8-10 хвилин та ілюстрований матеріал у вигляді таблиць, графіків, які висвітлюють результати дослідження, основні висновки, узагальнення та пропозиції. Загальна кількість листів демонстраційного матеріалу 5 -6 (зокрема 80 % матеріалу аналітичного розділу 2 у вигляді результатів аналізу об'єкта дослідження).

Секретар запрошує здобувача до захисту, зачитує тему роботи, висновки відгуку керівника та рецензії рецензента та надає слово здобувачу. Увесь захист протоколюється секретарем Екзаменаційної комісії.

Захист здобувачами вищої освіти здійснюється, державною мовою. Оголошення відгуку керівника проекту (роботи) та рецензії здійснюються мовою оригіналів цих документів, а оформлення протоколу засідання Екзаменаційної комісії – державною мовою із зазначенням у ньому мови захисту.

Доповідь на захисті роботи має бути чіткою і змістовною. Необхідно стисло охарактеризувати об'єкт дослідження, провести аналіз, зробити висновки. Окрема частина доповіді присвячується викладанню суті запропонованих заходів та обґрунтуванню їх ефективності. Під час доповіді необхідно звертати увагу слухачів на демонстраційний матеріал, коротко пояснюючи його зміст.

Потім починається обговорення роботи. Члени Екзаменаційної комісії можуть ставити здобувачеві питання щодо змісту роботи, а також з окремих дисциплін. На запитання, що виникають у членів Екзаменаційної комісії, виконавець роботи повинен відповісти ґрунтовно і вичерпно. Здобувач може надавати пояснення щодо зауважень керівника та рецензента.

Після обговорення всіх робіт на підсумковому закритому засіданні Екзаменаційна комісія приймає рішення про присвоєння здобувачу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти і видачу йому диплома державного зразка (ординарного або з відзнакою). Оцінки оголошуються в присутності всіх здобувачів, що проходили захист у цей день після захисту останнього зі здобувачів.

Затверджена оцінка виставляється у протоколі та у заліковій книжці здобувача.

Після захисту кваліфікаційної роботи передається до архіву Університету.

Усім випускникам, які успішно захистили кваліфікаційну роботу, рішенням Екзаменаційної комісії присвоюється кваліфікація «бакалавр з менеджменту».

Повторний захист кваліфікаційної роботи з метою підвищення оцінки не дозволяється.

8. ПОРЯДОК І ПРАВИЛА ЗАХИСТУ

Недопущення кваліфікаційної роботи за наявності академічної заборгованості. До захисту дипломних робіт допускаються здобувачі, що повністю виконали навчальний план, отримали позитивний відгук наукового керівника на кваліфікаційну роботу. Здобувачі, що мають на момент подання до захисту кваліфікаційної роботи академічну заборгованість, до захисту не допускаються.

Недопущення дипломної роботи керівником. Відповідальність за своєчасне виконання кваліфікаційної роботи покладається безпосередньо на здобувача. Здобувач зобов'язаний подавати кваліфікаційну роботу керівнику на першу перевірку частинами у встановлені терміни.

У разі невиконання здобувачем календарного графіка керівник має право винести на засідання кафедри питання щодо відрахування здобувача повідомивши про це деканат. Рішення щодо недопущення здобувача до захисту має бути затверджене на засіданні кафедри.

Недопущення кваліфікаційної роботи за результатами попереднього захисту. В обумовлений термін, на попередньому захисті, здобувач звітує перед кафедрою, яка визначає ступінь готовності дипломної роботи.

Рішення про допуск до захисту перед Екзаменаційною комісією приймається на засіданні кафедри за наявності оформленої належним чином роботи під час проведення попереднього захисту. Останній проводиться у встановлений завідувачем кафедри термін.

У разі отримання оцінки «повністю не готова до захисту» (готовність до 75 %) робота не допускається до захисту, про що складається доповідна з доданням витягу з протоколу засідання кафедри щодо цього рішення. Доповідна подається на затвердження ректору університету.

Якщо кваліфікаційна робота не представлена здобувачем на попередній захист робота до захисту не допускається.

Недопущення кваліфікаційної роботи у разі відсутності належного документального оформлення та порушення термінів. Здобувач-дипломник зобов'язаний у визначений строк надати кваліфікаційну роботу (проект) до Екзаменаційної комісії із відповідною супровідною документацією. За відсутності будь-якого з супровідних документів роботи чи підписів на них, робота не допускається до захисту (за підроблення відповідних підписів передбачена кримінальну відповідальність).

Здобувач-дипломник зобов'язаний своєчасно прибути на захист або попередити завідувача кафедри та Екзаменаційну комісію (через технічного секретаря комісії) про неможливість присутності на захисті із зазначенням причин та наступним наданням документів, які засвідчують їх поважність.

У разі відсутності документів про неможливість присутності здобувача на захисті Екзаменаційною комісією може бути прийнято рішення про неатестацію його як такого, що не з'явився на захист дипломної роботи без поважних причин, з подальшим відрахуванням з університету.

Якщо здобувач не мав змоги заздалегідь попередити про неможливість своєї присутності на захисті, але в період роботи Екзаменаційної комісії надав необхідні документи, Екзаменаційна комісія може перенести дату захисту лише за відповідним розпорядженням ректорату.

Захист кваліфікаційної роботи визначається незадовільним. У тих випадках, коли захист кваліфікаційної роботи визначається незадовільним, Екзаменаційна комісія установлює, чи може здобувач подати до повторного захисту ту ж роботу з доопрацюванням (яке визначає комісія), або він повинен розробити нову тему, яка установлюється кафедрою аналітичної економіки та менеджменту.

Здобувач, який одержав на захисті кваліфікаційної роботи незадовільну оцінку, відраховується із університету. У цьому випадку здобувачу видається академічна довідка установленого зразка.

Здобувачу, який не захистив кваліфікаційну роботу з поважних причин (документально підтверджених), ректором університету може бути подовжений термін навчання до наступного періоду роботи Екзаменаційної комісії із захисту кваліфікаційних робіт, але не більше, ніж на один рік.

Для цього здобувач пише заяву на ім'я ректора з проханням про подовження терміну навчання з вказівкою причин. До заяви додають документ, що підтверджує поважну причину, через яку здобувач не зміг вчасно захистити кваліфікаційну роботу.

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ

Критерії оцінки кваліфікаційної роботи є методичним засобом, що використовується Екзаменаційною комісією з метою виявлення відповідності професійних компетенцій здобувача вищої освіти вимогам Галузевого стандарту освіти.

Оцінка якості виконання і захисту здобувачами кваліфікаційної роботи здійснюється за 100-баловою системою.

Оцінка за роботу є комплексною і повинна свідчити про рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом. Наукові керівники та члени Екзаменаційної комісії повинні чітко дотримуватись цих критеріїв під час прийняття рішення про оцінку роботи та її захист.

Кожна складова комплексної оцінки кваліфікаційної роботи визначається Екзаменаційною комісією за принципом ухвалення більшості голосів членів комісії (один член комісії – 1 голос) на основі розгляду по суті змісту роботи, вивчення текстів відгуку наукового керівника та оцінки якості публічного захисту роботи перед Екзаменаційною комісією. До того, як бути представленою на розгляд Екзаменаційної комісії, кваліфікаційної робота розглядається кафедрою аналітичної економіки та менеджменту на відповідність її вимогам до змісту та оформлення.

Представлення роботи на кафедрі здійснюється науковим керівником роботи спільно з відповідальним від кафедри за прийом та реєстрацію виконаних кваліфікаційних робіт. У випадку недодержання мінімальних вимог до змісту і оформлення роботи, здобувач позбавляється права захисту кваліфікаційної роботи перед Екзаменаційною комісією шляхом недопущення роботи до захисту до моменту переробки згідно з цими мінімальними вимогами. Кожен здобувач має право після оголошення комплексної оцінки за кваліфікаційну роботу отримати від голови або членів Екзаменаційної комісії вичерпні роз'яснення щодо застосування чинних критеріїв під час виставлення оцінки. Оцінка, що оголошена, є остаточною і оскарженню не підлягає.

10. СПИСОК ВИКОРИТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII.
2. ДСТУ 3008-2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання». URL : http://science.crimea.edu/norm_doc/dokument.pdf.
3. ДСВОУ 01-2001 «Державний стандарт вищої освіти України. Перелік кваліфікацій за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями. Перелік напрямів та спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями». URL : <http://fpm.at.ua/load/32-1-0-42>.
4. ДСВОУ 02-2001 «Державний стандарт вищої освіти України. Вимоги до освітніх рівнів вищої освіти. Вимоги до освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти». URL : <http://fpm.at.ua/load/32-1-0-42>.
5. СТП-02066747-009-01 «Методика виконання випускних, курсових та дипломних проектів (робіт). Структура, правила оформлення та порядок узгодження та затвердження». URL : <http://fpm.at.ua/load/32-1-0-42>.
6. СТП-02066747-010-01 «Організація та проведення дипломування». URL : <http://fpm.at.ua/load/32-1-0-42>.
7. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання». URL : http://moodle.oa.edu.ua/file.php/1/Library_Standart_DSTU_GOST_7.1_2006.pdf.
8. ДСТУ 8302:2015. «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання». Чинний від 01.07.2016 р. Вид. офіц. К. : УкрНДНЦ, 2016. 16 с.

**ТЕМАТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ ЗА ПЕРШИМ
(БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА 2022-2023 Н. Р.**

1. Дослідження особливостей формування та використання кадрового потенціалу підприємства.
2. Розробка рекомендацій щодо використання сучасних методів підбору персоналу підприємства.
3. Обґрунтування шляхів вдосконалення рекламної діяльності підприємства.
4. Дослідження елементів комплексу маркетингу підприємства.
5. Формування якісного складу кадрового резерву підприємства.
6. Шляхи вдосконалення інноваційної маркетингової стратегії.
7. Управління розвитком підприємств: оцінка ризиків і результативності.
8. Управління продуктивністю підприємства
9. Управління економічною безпекою підприємств в умовах ринкових ризиків.
10. Управління інноваційним розвитком підприємства.
11. Управління соціально-економічними системами в умовах конкурентної економіки та ризиків.
12. Онтологічний аналіз конкурентного вибору підприємств.
13. Стратегічне управління підприємством та ризик-менеджмент в умовах координації економічної діяльності.
14. Організація економічного моніторингу в управлінні діяльністю підприємством.
15. Методологія оцінювання інвестиційних проектів за умов зростання невизначеності і ризику.
16. Корпоративне управління як фактор підвищення ефективності діяльності підприємств.
17. Фінансова діагностика економічних макро- та мікро- процесів з використанням концепцій ризик-менеджменту.
18. Організаційно-економічні механізми ринкової логістики.
19. Моделі і методи управління проектами та програмами ризик-менеджменту.
20. Формування інноваційно-інвестиційного потенціалу проектного бізнес-партнерства.
21. Інформаційне забезпечення прийняття управлінських рішень малих бізнес-структур в умовах ризику та динамічних змін.
22. Теоретико-методологічні засади управління організаційним розвитком промислових підприємств в умовах ризик менеджменту.
23. Інформаційно-аналітична складова стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства на засадах конкурентної розвідки

24. Формування соціальної відповідальності бізнесу у ринкових умовах господарювання.
25. Діджиталізація менеджменту в умовах воєнного стану.
26. Ризик менеджмент підприємства (на прикладі....).
27. Інвестиційне забезпечення виробництва продукції підприємства (на прикладі....).
28. Менеджмент короткострокового кредитування аграрних підприємств.
29. Формування іміджу підприємства (на прикладі....).
30. Особливості управління холдинговими компаніями.
31. Інтегровані системи менеджменту якості.
32. Формування антикризової програми діяльності підприємства та заходів щодо її реалізації.
33. Управління економічною безпекою підприємства (організації).
34. Формування ефективної системи управління витратами на підприємстві (на прикладі....).
35. Оптимізація витрат на виробництво і реалізацію продукції підприємства в умовах конкуренції.
36. Формування стратегії фінансового оздоровлення підприємства.
37. Розробка та управління інвестиційним проектом соціально-економічного розвитку підприємства (організації).
38. Формування ефективної інвестиційної стратегії підприємства (організації).
39. Вибір та обґрунтування стратегії розвитку бізнесу.
40. Управління інноваційними проектами на підприємстві.
41. Розробка та оцінка ефективності інноваційної стратегії підприємства.
42. Формування стратегії розвитку економічного потенціалу підприємства (організації).
43. Управління розвитком інноваційного потенціалу підприємства.
44. Управління результативністю функціонування операційної системи підприємства.
45. Управління логістичними процесами на підприємстві.
46. Логістичні підходи в стратегічному управлінні розвитком підприємства (організації).
47. Управління експортним потенціалом підприємства.
48. Розробка та обґрунтування стратегії зовнішньоекономічної діяльності підприємства.
49. Формування ефективної кадрової політики підприємства.
50. Удосконалення системи управління збутовою діяльністю на підприємстві.
51. Розробка системи управління ризиками інвестиційної діяльності підприємства.
52. Впровадження бренд-менеджменту в систему управління компанією.
53. Розвиток кадрового потенціалу підприємства (організації).
54. Формування системи забезпечення стійкого розвитку бізнес-структури.
55. Формування та розвиток конкурентних переваг бізнесу.

56. Розробка та реалізація системи проектно-орієнтованого управління на підприємстві.
57. Удосконалення системи стратегічного планування в компанії.
58. Розробка стратегії позиціонування компанії (бренду) (на прикладі...).
59. Розвиток сучасних методів і технологій управління персоналом компанії.
60. Розвиток управління логістичними процесами на підприємстві.
61. Управління мотивацією та стимулюванням праці підприємства (на прикладі...).
62. Реформування організаційної структури управління підприємства (на прикладі...).
63. Джерела, форми та методи залучення персоналу підприємства (на прикладі...).
64. PR-програма як фактор організаційного розвитку підприємства (на прикладі...).
65. Управління стратегічними змінами в організації (на прикладі...).
66. Інформаційні системи менеджменту медичних організацій та напрямки їх розвитку (на прикладі...).
67. Зовнішньоторговельний потенціал підприємств регіону та шляхи його використання (на прикладі...).
68. Удосконалення управління діяльністю підприємства за участю іноземних інвестицій (на прикладі...).
69. Оптимізація та вдосконалення системи управління фінансово-економічної безпеки підприємства в сучасних умовах економічної нестабільності.
70. Удосконалення організаційного механізму функціонування системи безпеки в управлінні підприємством.
71. Забезпечення фінансової безпеки банків України.
72. Управління економічною безпекою підприємства (на прикладі...).
73. Вплив тінізації економіки на рівень економічної безпеки країни.
74. Оцінка рівня фінансово-економічної безпеки підприємства.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА У СУЧАСНИХ УМОВАХ	7
1.1. Сутність і принципи виробничо-господарської діяльності промислового підприємства.....	7
1.2. Методична та інформаційна база аналізу виробничо-господарської діяльності підприємств.....	15
1.3. Основні напрямки підвищення ефективності господарської діяльності підприємств промисловості.....	23
2. ОЦІНКА Й АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЧО- ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «ЕК «ДНІПРООБЛЕНЕРГО» ЗА 2015-2018 РОКИ	32
2.1. Характеристика діяльності ПАТ «ЕК «Дніпрообленерго» в сучасних умовах господарювання та тенденції його подальшого розвитку.....	32
2.2. Аналіз техніко-економічних показників господарської діяльності підприємства.....	42
2.3. Оцінка ефективності діяльності підприємства у розрізі ресурсних джерел.....	52
3. ОСНОВНІ ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ «ЕК «ДНІПРООБЛЕНЕРГО» ТА ОБҐРУНТУВАННЯ ЇХ ДОЦІЛЬНОСТІ	62
ВИСНОВКИ	77
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	80
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Інвестиційна діяльність є одним із головних джерел забезпечення довгострокових конкурентних переваг підприємства та надає йому можливості для формування надійних основ сталого економічного зростання, оскільки від ефективності управління інвестиціями значною мірою залежить технічний рівень основних фондів, якість і конкурентоспроможність продукції тощо.

Наукові та практичні проблеми, пов'язані з удосконаленням управління інвестиційними процесами на підприємстві, відображені в роботах Р. Бауера, В. Беренса, І. Бланка, М. Бромвіча, В. Гриньової, А. Завгороднього, В. Ковальова, Д. Норкотта, П. Орлова, А. Пересади, В. Пономаренка, В. Савчука, П. Хавранека, У. Шарпа, В. Шапіро, О. Ястремської та ін. Проте підвищення ефективності інвестиційної діяльності з урахуванням ризику для більшості підприємств й досі є актуальним завданням.

Зазначені обставини визначили вибір теми кваліфікаційної роботи, її актуальність і практичне значення.

Метою кваліфікаційної роботи є розробка заходів й практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства, обґрунтування їх необхідності та доцільності.

Для досягнення мети були поставлені та вирішені такі завдання:

- визначення сутності інвестиційних ресурсів підприємства та особливостей управління ними;
- розгляд процесу залучення інвестицій з метою забезпечення збалансованого зростання підприємства;
- дослідження теоретичних основ бізнес-планування;
- загальний огляд діяльності ТОВ «Альфа», як суб'єкта господарювання;
- аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Альфа»;
- оцінка ефективності інвестиційної діяльності ТОВ «Альфа»;
- аналіз особливостей та організації управління інвестиційною діяльністю ТОВ «Альфа»;
- розробка практичних рекомендацій із удосконалення управління інвестиційною діяльністю ТОВ «Альфа».

Об'єктом дослідження є інвестиційні процеси на промислових підприємствах у сучасних ринкових умовах.

Предметом дослідження є науково-обґрунтовані практичні рекомендації з управління інвестуванням на підприємстві в умовах ризику.

Теоретичною та методологічною основою дипломної роботи є загальні положення економічної теорії (зокрема, інвестиційна та портфельна теорія, теорії часової вартості грошей та вартості капіталу); наукові праці вітчизняних і зарубіжних фахівців із питань управління інвестиційною діяльністю.

У роботі застосовуються такі методи і прийоми дослідження: методи критичного аналізу та синтезу, індукції та наукової абстракції; прийоми теоретичного узагальнення і порівняння; економіко-статистичний аналіз (зокрема, індексний, кореляційно-регресійний, трендовий та дисперсійний аналіз); метод формалізації; метод групування (матричний метод); методи теорії імовірності та математичної статистики; метод економіко-математичного моделювання; методи анкетного опитування та експертних оцінок; системно-комплексний, ситуаційний та монографічний підходи.

Забезпечення оперативності і точності розрахунків було здійснено на ЕОМ у редакторі Excel 7.0, Mathcad 2000, Windows XP Professional та в інтегральній системі для статистичного аналізу й обробки даних у середовищі Windows «SSPS».

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчо-нормативні акти України, статистичні дані Державного комітету статистики України, навчально-методичні, наукові джерела (зокрема, періодична та монографічна література), а також бухгалтерська, фінансова та інша звітність, що відображає господарську діяльність підприємства ТОВ «Альфа».

Основним результатом кваліфікаційної роботи є запропоновані заходи й практичні рекомендації щодо підвищення ефективності інвестиційної діяльності підприємства, зокрема впровадження інвестиційного проекту з виробництва нового продукту.

Запропоновані в роботі висновки й пропозиції, що мають прикладний характер, можуть бути використані на промислових підприємствах аналогічного типу.

Основні положення й висновки, викладені в роботі, доповідалися на 2-х науково-практичних конференціях, зокрема на «Актуальні аспекти розвитку економічних процесів України» (м. Дніпро, 2020 р.) та «Економіка і менеджмент 2020: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку» (м. Дніпро, 2020 р.).

Основні результати й висновки роботи знайшли відображення у 2 наукових працях загальним обсягом – 0,375 ум. друк. арк.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку посилань із 50 найменувань, 5 додатків. Робота викладена на 95 сторінках машинописного тексту, містить 23 таблиці, 5 рисунків. Обсяг основного тексту дипломної роботи складає 80 сторінок.

ДОДАТОК Г
Приклад оформлення
списку використаних джерел

Порядок оформлення списку використаних джерел

1. Конституція України.
2. Міжнародні правові акти (якщо вони використовуються).
3. Закони України.
4. Постанови Верховної Ради України.
5. Укази і розпорядження Президента України.
6. Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України.
7. Накази, інструкції, видані міністерствами та відомствами України.
8. Акти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.
9. Локальні нормативно-правові акти організацій;
10. Матеріали практики (судової, господарської, практики правоохоронних органів тощо);
11. Спеціальна література;
12. Наукова, навчально-методична, видана українською або іноземними мовами, періодичні видання.

Правила оформлення списку використаних джерел

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги	
Один автор	– Іванов В. Г. Психологія діяльності поліцейського: теорія і методологія: монографія. Запоріжжя : ЗНУ, 2019. 135 с.
Два автори	– Івановський А. І., Петров П. Д. Психологія управління соціальною організацією: навч. посібник (доп.). Херсон : Наук.думка, 2015. 212 с.
Три автори	– Городовенко В. В., Макаренков О. Л., Сантос М. М. Судові та правоохоронні органи України: навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 206 с.
Чотири автори	– Клименко М. І., Панасенко Є. В., Стреляєв Ю. М., Ткаченко І. Г. Варіаційне числення та методи оптимізації: навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 84 с. – Гребенюк С. М. та ін. Операційне числення: навч. посібник. Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 88 с.
П'ять і більше авторів	– Запорожець О. І. та ін. Основи охорони праці: підручник (2-ге вид.). К. : ЦУЛ, 2016. 264 с. – Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України: станом на 10.10.2016 р. / К. І. Беліков та ін.; за заг. ред. О. М. Литвинова. К. : ЦУЛ, 2016. 528 с.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Колективний автор	– Менеджмент у XXI сторіччі: методологія і практика: кол. монографія. Полтава : Сімон, 2015. 347 с.
Багатотомне видання	– Енциклопедія історії України: у 10 т. К. : Наук. думка, 2015. Т. 9. 944 с. – Стовба О. В. Науково-практичний коментар Кримінального процесуального кодексу України: у 4 т. Харків: Апостиль, 2015. Т. 2. 329 с.
За редакцією	– Міжнародні економічні відносини: навч. посібник / за ред.: С. О. Якубовського, Ю. О. Ніколаєва. Одеса : ОНУ, 2015. 306 с.
Автор і перекладач	– Беккарія Ч. Психологія злочинця / вступ. ст. Н. І. Панова; пер. с італ. М. М. Ісаєв. К. : Ін Юре, 2014. 240 с.
Частина видання	
Розділ книги	– Хряпінський П. Кримінально-правові засоби заохочення у публічному праві України. Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані: монографія. Миколаїв : Іліон, 2016. С. 87109.
Тези доповідей, матеріали конференцій	– Шаповал В. Свобода та «природні права» людини як основа людського виміру права. Антропологія права: філософський та юридичний виміри (стан, проблеми, перспективи): матер. I Всеукр. круг. столу (м. Львів, 16-17 вересня 2005 р.). Львів : Край, 2006. С. 286-295. – Данильян О. Г., Дьобань О. П. Досвід удосконалення органів державної влади в європейських країнах та можливості його використання в Україні. Проблеми розбудови державності та народовладдя в Україні: матер. XXII Харків. політолог. читань (м. Харків, 21 травня 2009 р.). Харків, 2009. С. 47-49.
Статті з продовжуючих та періодичних видань	– Данильян О. Г., Петришин О. В. Проблема взаємовпливу правового виховання державотворчого процесу: українські реалії. Вісник Національної академії правових наук України. Харків, 2010. № 2. С. 28-39. – Семенюк О. Г. Заходи безпеки в системі охорони державної таємниці. Держава і право. Юридичні науки. 2016. № 72. С. 152-166. – Петришин О., Серьогіна С. Змішана республіканська форма державного правління: питання теорії та практики. Право України. 2009. № 10. С. 57-60. – Benjamin A. C. (2015). The ethics of scholarship: A discussion of problems that arise in its application. Journal of Higher Education, 31(9), 471-480.

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Електронні ресурси	
Книги	<p>– Оболенцев В. Ф. Базові засади системного аналізу злочинності та віктимізації в Україні: монографія. Харків; Костянтинівка : Сектор «С» АТО; Юрайт, 2016. 116 с. URL : http://dspace.nulau.edu.ua/bitstream/123456789/12015/1/Obolencev_2016_mon.pdf.</p>
Законодавчі документи	<p>– Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page.</p> <p>– Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень у 2017 році: від 15.09.2016 р. № 5132. URL : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60035.</p>
Періодичні видання	<p>– Шарая А. А. Принципи державної служби за законодавством України. <i>Юридичний науковий електронний журнал</i>. 2017. № 5. С. 115-118. URL : http://lsej.org.ua/5_2017/32.pdf.</p> <p>– Colletta L. (2009). Political satire and postmodern irony in the age of Stephen Colbert and Jon Stewart. <i>Journal of Popular Culture</i>, 42(5), 856-874.</p> <p>– Trammell A. (2010). Magic: The gathering in material and virtual space: An ethnographic approach toward understanding players who dislike online play. <i>Meaningful Play 2010</i> (October 21-23, 2010, East Lansing, MI). URL : http://meaningfulplay.msu.edu/proceedings2010/mp2010_paper_42.pdf.</p>
Сторінки з веб-сайтів	<p>– Влада очима історії: фотовиставка. URL : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/photogallery/gallery?galleryId=15725757&.</p>
Інші документи	
Законодавчі і нормативні документи (інструкції, накази)	<p>– Конституція України: станом на 01.09.2016 р.: відповідає офіц. тексту. Харків: Право, 2016. 82 с.</p> <p>– Національна доктрина розвитку освіти: затв. Указом Президента України від 17.04.2012 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2-4.</p> <p>– Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: затверджена наказом МВС України від 06.11.2015 р. № 1376 (у ред. наказу від 24.12.2019 р. № 1096).</p>

Характеристика джерела	Приклад оформлення
	<p>– Офіційний вісник України. 2015. № 99. Ст. 201.</p> <p>– Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2011 р. № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.</p>
Стандарти	<p>– ДСТУ ISO 6107-1:2004. Якість води. Словник термінів. Частина 1 (ISO 6107- 1:1996, IDT). [Чинний від 2005-04-01]. Вид. офіц. К. : Держспоживстандарт України, 2006. 181 с.</p> <p>– ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. К. : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).</p>
Патенти	<p>– Люмінесцентний матеріал: пат. 25742 Україна: МПК6 C09K11/00, G01T1/28, G21H3/00. № 200701472; заявл. 12.02.07; опубл. 27.08.07, Бюл. № 13. 4 с.</p>
Авторські свідоцтва	<p>– А. с. 1417832 ССРСР, МКИ А 01 F 15/00. Стінка рулонного прес-підбірника / В. Б. Ковальов, В. Б. Мелегов. № 4185516; заявл. 22.01.87; опубл. 23.08.88, Бюл. № 31.</p>
Дисертації, автореферати дисертацій	<p>– Костенко В. О. Економіко-правове забезпечення використання та охорони земель: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 183 с.</p> <p>– Кравчук В. М. Припинення корпоративних правовідносин в господарських товариствах: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.03/ Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2010. 36 с.</p>
Препринти	<p>– Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами. Чорнобиль: Ін-т з проблем безпеки АЕС НАН України, 2006. 7, [1] с. (Препринт. НАН України, Ін-т проблем безпеки АЕС; 06-1).</p>

Навчальне видання

**Фісуненко Надія Олександрівна
Кубецька Ольга Миколаївна
Остапенко Тетяна Миколаївна
Альошина Тетяна Валеріївна
Коваленко-Марченкова Євгенія Вікторівна**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО НАПИСАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
ЗА ПЕРШИМ (БАКАЛАВРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ
СПЕЦІАЛЬНОСТІ 073 «МЕНЕДЖМЕНТ»**

Редактор, оригінал-макет, дизайн – *Є. В. Коваленко-Марченкова,
А. В. Самотуга*

Формат 60x84/16. Друк – цифровий.

Гарнітура – Times New Roman. Ум.-друк. арк. 1,98. Обл.-вид. арк. 2,13.

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, т. (056) 370-96-59

Свідоцтво про внесення до державного реєстру КВ № 6054 від 28.02.2018 р.